

XVI KONKURS GEOLOGICZNO-ŚRODOWISKOWY
2015 – „Skrzydlaty eksperyment Ziemi”

punkty

FINAŁ REGIONALNY WE WROCŁAWIU

.....
(imię, nazwisko)

Ablacja to

- A – proces gromadzenia śniegu i lodu – tworzenie się lodowca
B – proces ubywania śniegu i lodu tworzącego lodowiec
C – proces przenoszenia materiału skalnego przez lodowiec

Baryt jest:

- A – pierwiastkiem ciężkim
B – minerałem – tlenkiem baru
C – minerałem – siarczanem baru

Cynk jest głównym pierwiastkiem

- A – blendy
B – galeny
C – vezuvitu

Deglacjacja jest to:

- A – wietrzenie mrozowe
B – cofanie się lodowca
C – żłobienie terenu oraz ścieranie skał podłoża w wyniku przesuwania się lodowca

Epidot jest:

- A – mineraloidem
B – skałą
C – minerałem

Galena to:

- A – siarczan cyny
B – krzemian wapnia
C – siarczek ołowiu

Fanerozoik obejmuje:

- A – paleozoik, mezozoik i kenozoik
B – prekambryj i paleozoik
C – proterozoik i dolny paleozoik

Gagat jest

- A – odmianą węgla stosowaną w jubilerstwie
- B – jest skałą metamorficzną
- C – minerałem glinu

Hydrologia bada

- A – wody podziemne
- B – wody powierzchniowe
- C – zjawiska krasowe

Ichtiozaur - jego nazwa oznacza:

- A – jaszczur wodny
- B - rybi jaszczur
- C – rybi potwór

Tylko spokojnie... nie pójdziemy do końca alfabetu 😊

1.

Wszystko zaczęło się 154 lata temu... Wtedy właśnie, podczas eksploatacji pewnych skał pracownicy jednego z kamieniołomów w Solnhofen znaleźli dziwną skamieniałość... Świat ujrzał archeopteryksa - kregowca łączącego w swojej budowie zarówno cechy gadów (np. uzębienie, pazury), jak i ptaków (pióra).

- Zaznacz w jakim kraju znajduje się omawiany wyżej kamieniołom
- Jakiego wieku są skały, w których znaleziono „praptaka”?
- Podaj nazwę skał tych skał

w Austrii, w Szwajcarii,
w Niemczech, we Francji,

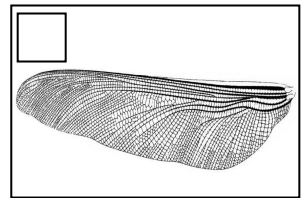
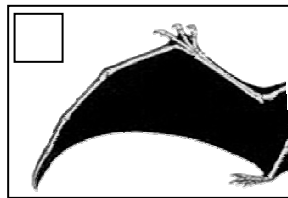
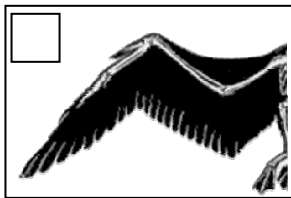
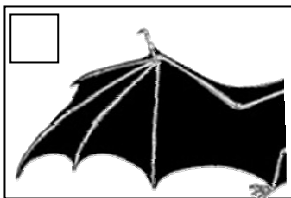
.....

.....

2. Ewolucyjne powstanie zdolności aktywnego lotu niektórych zwierząt nie przyszło łatwo... Przede wszystkim wymagało czasu i przeprowadzenia istotnych zmian w budowie ciała, a w szczególności wytworzenia skrzydeł! To właśnie one umożliwiły podbój przestworzy.

Które z przedstawionych poniżej skrzydeł ( ) należało do pterozaura?

Oznacz je znakiem **X**.

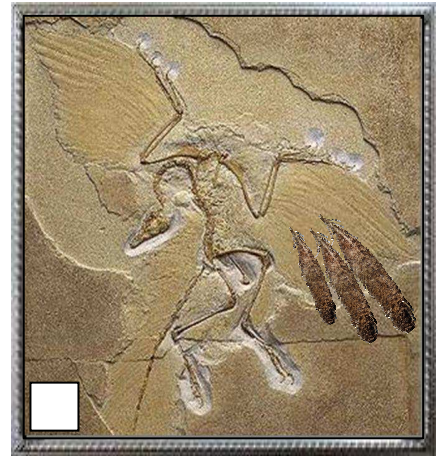

3. Pytanie na tzw. „nosa geologicznego”. Osoba ta ma na swoim koncie wiele ważnych odkryć paleontologicznych. Jednym z nich był szkielet pterozaura – *Pterodactylus macronyx* (nazwany później *Dimorphodon macronyx*) – pierwsze tego typu znalezisko poza Niemcami, a do tego pierwsze kompletne!

O kim mowa? Podkreśl prawidłową odpowiedź.

- Georges Cuvier
- Elizabeth Philpot
- Mary Anning
- Richard Owen

4. *Pytanie trudne.* Litografia – technika graficzna zaliczana do druku płaskiego, gdzie rysunek przeznaczony do powielania wykonuje się na kamieniu. To nic nowego! Przyroda wpadła na ten pomysł wiele milionów lat wcześniej! Poniżej przykłady „geologicznych obrazów”, na których zobaczyć możemy pierwszych „lotników” w historii Ziemi! Podaj ich spolszczone nazwy:

A - .....

B - .....

C - .....

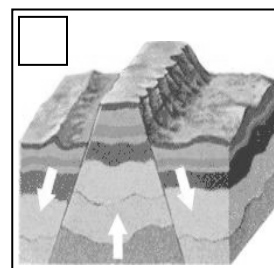
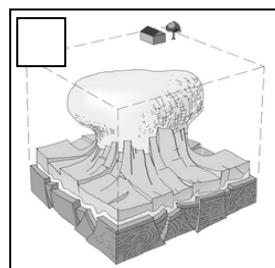
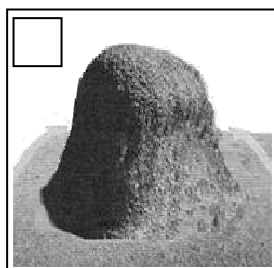
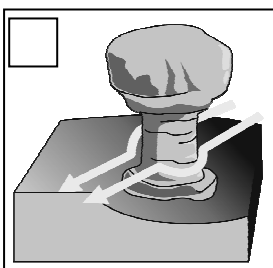
5. Który z wypisanych poniżej okresów geologicznych jest najstarszy? Podkreśl prawidłową odpowiedź:?

paleogen, dewon, neogen, trias, karbon, sylur, kredar

6. Do podanych nazw miejscowości dopisz kopalinę, kruszec lub surowiec skalny, który był lub jest w nich wydobywany:

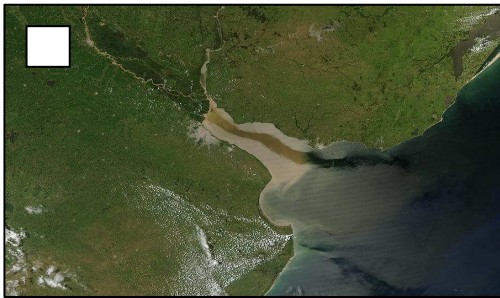
- Strzegom - .....
- Jasło, Krosno, Gorlice - .....
- Kłodawa - .....
- Konin - .....
- Głogów - .....
- Wałbrzych - .....

7. Na którym z zamieszczonych poniżej rysunków zobaczyć możemy diapir? (zaznacz rysunek)

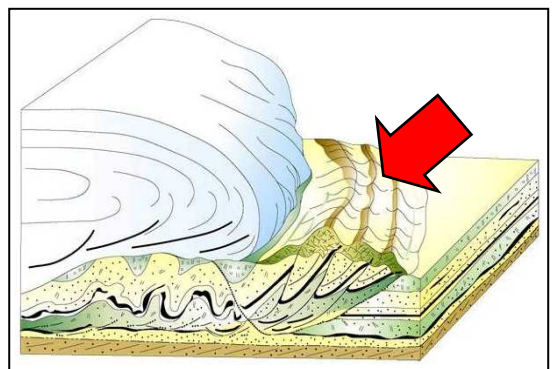
8. Wymienione poniżej określenia (nazwy) dopasuj do odpowiednich zdjęć:

A - meander, B - starorzecze, C - ued / wadi(s), D - estuarium.

9. Łuk Mużakowa ze względu na wielkość, kształt i stan zachowania, stanowi w skali Europy Środkowej unikalny obiekt geologiczny (oznaczony czerwoną strzałką na rysunku). Odpowiedz na dwa pytania:

- (1) Jak nazywa się ta struktura?
- (2) Jaki proces doprowadził do jej powstania?

- (1) Nazwa struktury: .....
- (2) Proces: .....

10. Gdzieś coś 'skrzypi' ;) ?...

„Skrzypłocze to niezwykle zwierzęta żyjące i dziś. Są przedmiotem badań naukowych ze względu na swoje unikatowe właściwości(...) powiedział PAP dr A. Błażejowski z Instytut Paleobiologii PAN w ub. roku. (<http://archeowiesci.pl>)

Jakie właściwości skrzypłoczy (należących do staroraków, a nazywanych też mieczogonami) miał na myśli ten naukowiec?   Odpowiedz maks. w 2 krótkich zdaniach:

.....
 .....

11. Czym żywią się europejskie nietoperze?

- A - są owadożerne
- B - są wszystkożerne
- C - są roślinożerne

12. W jakim środowisku żyły plezjozaury?

- A - morskim
- B - lądowym
- C - rzeczny

-
13. Z jakiego okresu pochodzą praprzodkowie amonitów (goniatyty i klimenty)?
- A – z dewonu
B – z karbonu
C – z jury
14. Gdzie znaleziono po raz pierwszy szczątki elasmozaura?
- A – w Opcznie
B – w Irkucku
C – w Kansas
15. Gdzie występują doskonale zachowane „tęczowe” amonity?
- A – w Krasiejowie
B – w Faustyniance
C – w Bałtowie

ważna ciekawostka:

W rejonie Opczna mamy najprawdziwsze polskie Solnhofen 🤪 - paleontologiczne eldorado!
Tak mówił w roku 2012 o tym znalezisku nieżyjący już paleontolog dr Adrian Kin [*]:

„Podczas rekonesansu terenowego w czynnym kamieniołomie (...) koło Sławna (pow. Opczno, woj. łódzkie) odkryłem istne archiwum świata pierwotnego sprzed 148 milionów lat. Jest to najbliższy znany odpowiednik wiekowy słynnego (...) Solnhofen. W umiarkowanie chłodnym i niezbyt głębokim morzu (...) bujnie rozwijały się tutaj organizmy zasiedlające strefę dna i toni wodnej. Wśród skamieniałości są skrzyłocze, krewetki, ryby, gady morskie, misternie ornamentowane muszle małżów, spiralnie zwinięte amonity o pięknie zdobionych drobnymi żeberkami muszlach, a także ważki, żuki oraz latające gady – pterozaurowie (...).”
(<http://www.pgi.gov.pl/pl/instytut-geologiczny-informacje-prasowe/4126-w-polsce-odkryto-paleontologiczne-eldorado>)

Dziękuję za udział w teście !

pytania przygotowali:

Danuta Kamecka z Oddziału Dolnośląskiego PIG-PIB i Paweł Woźniak z Oddziału Górnośląskiego PIG-PIB;
wykorzystano też fragmenty quizu ze strony: <http://www.plezjo.rudniki.pl/>

